

**ODPOWIEDZIALNOŚĆ
DYSCYPLINARNA
SĘDZIÓW,
PROKURATORÓW,
ADWOKATÓW,
RADCÓW PRAWNYCH
I NOTARIUSZY**

Wiesław Kozielowicz

BIBLIOTEKA SĄDOWA

2. WYDANIE

ODPOWIEDZIALNOŚĆ DYSCYPLINARNA SĘDZIÓW, PROKURATORÓW, ADWOKATÓW, RADCÓW PRAWNYCH I NOTARIUSZY

Wiesław Kozielowicz

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

BIBLIOTEKA SĄDOWA

2. WYDANIE

Stan prawny na 23 listopada 2015 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne
Agnieszka Zagozda

Łamanie
Wolters Kluwer

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

The logo for 'prawolubni' features the word in a lowercase, sans-serif font. A small heart symbol is positioned above the letter 'i'. Below the text, there are two horizontal wavy lines.

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN: 978-83-264-9711-7
2. wydanie

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Od Autora	11
Rozdział I	
Odpowiedzialność dyscyplinarna – uwagi ogólne	13
Rozdział II	
Zbiory zasad etyki zawodów prawniczych a odpowiedzialność dyscyplinarna	18
Rozdział III	
Odpowiedzialność dyscyplinarna w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego	26
Rozdział IV	
Odpowiedzialność dyscyplinarna w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	31
Rozdział V	
Odpowiedzialność dyscyplinarna a postępowanie lustracyjne	34
Rozdział VI	
Podstawowe instytucje dyscyplinarnego prawa materialnego	48
1. Pojęcie przewinienia dyscyplinarnego	48
2. Kary dyscyplinarne	55
3. Przedawnienie dyscyplinarne	59
Rozdział VII	
Odpowiednie stosowanie przepisów kodeksu postępowania karnego w postępowaniu dyscyplinarnym	70

Rozdział VIII

Przebieg postępowania dyscyplinarnego	75
1. Postępowanie przed rzecznikiem dyscyplinarnym	75
2. Postępowanie przed sądem dyscyplinarnym I instancji	80
3. Postępowanie przed sądem dyscyplinarnym II instancji	88
4. Postępowanie wykonawcze	92

Rozdział IX

Instytucja zawieszenia w czynnościach służbowych	96
---	----

Rozdział X

Nadzwyczajne środki zaskarżenia w postępowaniu dyscyplinarnym	105
1. Postępowanie kasacyjne	105
2. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego	117

Rozdział XI

Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów	128
1. Kształtowanie się odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów	128
2. Organy i strony postępowania w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów oraz jego przebieg – kwestie szczegółowe	136
3. Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziego za wykroczenia	153
4. Odpowiedzialność za sprzeniewierzenie się sędziowskiej niezawisłości	156
5. Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego w zakresie dyscyplinarnego prawa materialnego	168
6. Przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów – wyciąg z ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych	181
7. Zbiór zasad etyki zawodu sędziego	187

Rozdział XII

Odpowiedzialność dyscyplinarna prokuratorów	193
1. Kształtowanie się odpowiedzialności dyscyplinarnej prokuratorów	193
2. Organy i strony postępowania w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej prokuratorów i jego przebieg – kwestie szczegółowe	203
3. Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego prokuratorów w zakresie dyscyplinarnego prawa materialnego	210
4. Przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej prokuratorów – wyciąg z ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze	226
5. Zbiór zasad etyki zawodu prokuratora	231

Rozdział XIII

Odpowiedzialność dyscyplinarna adwokatów	238
1. Kształtowanie się odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów	238

2. Organy i strony postępowania w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów oraz jego przebieg – kwestie szczegółowe	247
3. Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego adwokatów w zakresie dyscyplinarnego prawa materialnego	260
4. Przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów – wyciąg z ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze	280
5. Zbiór zasad etyki zawodu adwokata	288

Rozdział XIV

Odpowiedzialność dyscyplinarna radców prawnych	302
1. Kształtowanie się odpowiedzialności dyscyplinarnej radców prawnych	302
2. Organy i strony postępowania w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej radców prawnych oraz jego przebieg – kwestie szczegółowe	305
3. Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego radców prawnych w zakresie dyscyplinarnego prawa materialnego	323
4. Przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej radców prawnych – wyciąg z ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych	337
5. Kodeks Etyki Radcy Prawnego	344

Rozdział XV

Odpowiedzialność dyscyplinarna notariuszy	361
1. Kształtowanie się odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy	361
2. Organy i strony postępowania w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy oraz jego przebieg – kwestie szczegółowe	368
3. Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego notariuszy w zakresie dyscyplinarnego prawa materialnego	382
4. Przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy – wyciąg z ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie	401
5. Zbiór zasad etyki zawodu notariusza	405

Rozdział XVI

Propozycje zmian przepisów z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy	412
1. Uwagi ogólne	412
2. Rządowy projekt ustawy o postępowaniu dyscyplinarnym wobec osób wykonujących niektóre zawody prawnicze	413
3. Opracowany w Zespole Ekspertów Rzecznika Praw Obywatelskich projekt ustawy – Prawo o postępowaniu w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej osób wykonujących zawody prawnicze	423
4. Projekty zmian przepisów w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej prokuratorów	430

---

5. Propozycje uregulowania odpowiedzialności dyscyplinarnej radców prawnych zawarte w projekcie ustawy o radcach prawnych opracowanym przez Ośrodek Badań Studiów i Legislacji przy Krajowej Radzie Radców Prawnych	440
6. Zgłoszone przez Krajową Radę Notarialną propozycje zmiany ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej	449
7. Uwagi <i>de lege ferenda</i>	452
Bibliografia	457

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.p.a. – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 267 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.p.k. z 1969 r. – ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 13, poz. 96 z późn. zm.)
- k.p.w. – ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 395 z późn. zm.)
- k.o.p.c.p.w. – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- p.a. – ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 615 z późn. zm.)
- p.n. – ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 164 z późn. zm.)
- p.u.s.p. – ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 133 z późn. zm.)
- p.u.s.p. z 1928 r. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 lutego 1928 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz. U. z 1964 r. Nr 6, poz. 40 z późn. zm. – akt uchylony)
- p.u.s.p. z 1985 r. – ustawa z dnia 20 czerwca 1985. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz. U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 z późn. zm. – akt uchylony)
- u.p. – ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. – o prokuraturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599 z późn. zm.)
- u.r.p. – ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. – o radcach prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 507 z późn. zm.)
- u.u.i.d. – ustawa z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1388)

ustawa lustracyjna – ustawa z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944–1990 osób pełniących funkcje publiczne (tekst jedn.: Dz. U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428 z późn. zm.)

Inne

Cz.PKiNP	– Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
Dz. U.	– Dziennik Ustaw
KRRP	– Krajowa Rada Radców Prawnych
KRS	– Krajowa Rada Sądownictwa
NP	– Nowe Prawo
NRA	– Naczelna Rada Adwokacka
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNSD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Dyscyplinarnych
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNSK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy. Seria A
PiP	– Państwo i Prawo
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
PS	– Przegląd Sądowy
SN	– Sąd Najwyższy
SN-SD	– Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny
TK	– Trybunał Konstytucyjny
WPP	– Wojskowy Przegląd Prawniczy

OD AUTORA

W lutym 1994 r. Zebranie Zgromadzeń Ogólnych Sędziów Sądów Apelacyjnych wybrało mnie na członka Sądu Dyscyplinarnego w Warszawie – właściwego do rozpoznawania spraw dyscyplinarnych sędziów. Ten wybór, jak wówczas myślałem, tylko na jedną czteroletnią kadencję, związał mnie od tego czasu z praktyką orzekania w sprawach dyscyplinarnych sędziów, a od 1999 r. także w sprawach dyscyplinarnych prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy. Byłem zastępcą Przewodniczącego Sądu Dyscyplinarnego, a następnie zastępcą Przewodniczącego Wyższego Sądu Dyscyplinarnego. W Sądzie Najwyższym w 2002 r., na prośbę Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, organizowałem Wydział do spraw dyscyplinarnych, który stanowi jednostkę organizacyjną Sądu Najwyższego działającego jako Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, a od 2004 r. w tym Wydziale są rozpoznawane kasacje w sprawach dyscyplinarnych: prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy. Na zaproszenie Krajowej Rady Sądownictwa, Ministerstwa Sprawiedliwości, Prokuratury Krajowej, władz samorządów: adwokatów, radców prawnych i notariuszy wielokrotnie uczestniczyłem w konferencjach szkoleniowych organizowanych odpowiednio: dla sędziów orzekających w sprawach dyscyplinarnych oraz dla prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy – pełniących pochodzące z wyboru funkcje w sądach dyscyplinarnych – oraz rzeczników dyscyplinarnych. Opisanie związków z praktyką orzecniczą w sprawach dyscyplinarnych przesądziły o przygotowaniu publikacji poświęconej odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy.

Moje doświadczenie jako praktyka powoduje, iż prezentowane opracowanie co do wielu kwestii bliższe jest zarysowi metodyki pracy dla osób orzekających w sprawach dyscyplinarnych niż teoretycznej analizie niezwykle złożonej i spornej problematyki odpowiedzialności dyscyplinarnej. Zdaję sobie sprawę, że moje stanowisko co do niektórych kwestii prezentowane w tej książce może być odebrane jako dyskusyjne, a czasami będzie sprawiać wrażenie pewnej arbitralności. Uważałem, że lepiej jest jednak przedstawić określoną propozycję rozwiązania mieszczącą się, według mojej oceny, w standardach obowiązujących w demokratycznym państwie prawa, niż pozostawić w tym względzie obszar wątpliwości.

Kierując się przedstawionymi wyżej motywami, niezwykle bogatą problematykę odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy ująłem – na potrzeby tej prezentacji – według następującego schematu. W rozdziałach I–X zdecydowałem o rozważeniu obszarów wspólnych z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej w omawianych zawodach. Dotyczy to kwestii umiejscowienia w systemie prawa odpowiedzialności dyscyplinarnej (rozdział I), stosunku odpowiedzialności dyscyplinarnej do deontologii zawodowej (rozdział II), zaprezentowania odpowiedzialności dyscyplinarnej w świetle standardów wyznaczanych orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (rozdziały III i IV), związków, jakie zachodzą między odpowiedzialnością dyscyplinarną a wynikami postępowania lustracyjnego (rozdział V). Scharakteryzowałem podstawowe z punktu widzenia praktyki instytucje dyscyplinarnego prawa materialnego (rozdział VI). Poświęciłem sporo uwagi, kierując się też potrzebami praktyki, konstrukcji odpowiedniego stosowania przepisów kodeksu postępowania karnego w postępowaniu dyscyplinarnym (rozdział VII). Omówiłem przebieg poszczególnych etapów postępowania dyscyplinarnego (rozdział VIII). Scharakteryzowałem instytucję zawieszenia w czynnościach służbowych (rozdział IX). Rozdziałem zamykającym część ogólną jest rozdział X poświęcony nadzwyczajnym środkom zaskarżenia w sprawach dyscyplinarnych (wznowienie postępowania dyscyplinarnego i kasacja).

Rozdziały XI–XV to odpowiednik części szczególnej. Każdy z rozdziałów tej części pracy dotyczy innego zawodu i jest zbudowany według jednolitego porządku. Najpierw omawiam kształtowanie się odpowiedzialności dyscyplinarnej w tym zawodzie w Polsce (okres 1918–2012). Następnie analizuję, rozkładając akcenty w zależności od specyfiki danego zawodu, kwestie szczegółowe związane z przebiegiem postępowania dyscyplinarnego w tej grupie zawodowej. Przedstawiam wybór orzeczeń Sądu Najwyższego dotyczący dyscyplinarnego prawa materialnego, chcąc w ten sposób zaprezentować najczęściej występujące w tej grupie zawodowej przewinienia dyscyplinarne. Dla ułatwienia korzystania z opracowania w każdym rozdziale „części szczególnej” zamieściłem wyciągi z ustaw z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz zbiory zasad etyki prezentowanego zawodu. W rozdziale XVI przedstawiono propozycje zmian przepisów o odpowiedzialności dyscyplinarnej. Praca uwzględnia stan prawny obowiązujący na dzień 30 listopada 2015 r.

Publikacja jest adresowana do osób interesujących się problematyką odpowiedzialności dyscyplinarnej w zawodach prawniczych. Mam nadzieję, że sięgną po nią również sędziowie, prokuratorzy, adwokaci, radcowie prawni, notariusze, a także młodzi prawnicy aspirujący do wykonywania tych zawodów, żeby zapoznać się ze stosunkowo mało znanymi instytucjami z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Chciałbym podziękować mojej żonie Annie oraz dzieciom: Beacie i Pawłowi, których cierpliwość i pomoc pozwoliły mi tę książkę przygotować.

Rozdział I

ODPOWIEDZIALNOŚĆ DYSCYPLINARNA – UWAGI OGÓLNE

W wydanym ponad 100 lat temu dziele E. Krzymuski pisał: „Nie wszystkie postęпки zasługujące na karę kwalifikują się do tego, żeby miały podlegać władzy karzącej państwa. Przeciwnie, niektóre z nich tym się odznaczają, że w dobrze zrozumianym interesie życia społecznego należy poddać je władzy karzącej nie państwa, lecz innych pod jego panowaniem znajdujących się organów. Tu mamy na myśli władzę dyscyplinarną, którą państwo przyznaje niektórym osobom fizycznym (np. rodzicom, opiekunom, nauczycielom, służbodawcom, oficerom) lub korporacjom (np. uniwersytetom, różnym stowarzyszeniom politycznym i towarzyskim). Oprócz tego samo państwo występuje względem niektórych osób nie tylko jako stróż porządku prawnego społeczeństwa, ale także w specjalnym charakterze służbodawcy. W odniesieniu do takich osób (np. urzędników) musi ono mieć władzę dyscyplinarną niezależnie od władzy karzącej, którą sprawuje w obronie porządku. Przepisy prawne, które normują władzę dyscyplinarną tak państwa, jak owych innych wspomnianych wyżej osób fizycznych lub korporacji, wydzielamy z systemu prawa karnego. To ostatnie tyczy się specjalnie władzy karzącej, która służy samemu państwu jako stróżowi porządku prawnego społeczeństwa w odniesieniu do przestępstw”¹.

Także współcześnie specyfiki odpowiedzialności dyscyplinarnej upatruje się w charakterze stosunków, których dotyczy ten rodzaj odpowiedzialności prawnej. Wskazuje się, że podstawą istnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej jest przekonanie o zasadności pozostawienia pewnych spraw związanych z działalnością określonego środowiska do rozpatrzenia temu środowisku. Przewinienia dyscyplinarne dotyczą naruszenia pewnych reguł postępowania w danym środowisku i państwo przekazuje w tym zakresie określone uprawnienia właściwym organom funkcjonującym w tej grupie. Przemawia za tym przekonanie, że przedstawiciele danego środowiska

---

¹ E. Krzymuski, *Wykład prawa karnego ze stanowiska nauki i prawa austriackiego*, Kraków 1901, s. 5.

lepiej znają jego specyfikę, a w konsekwencji mogą zastosować sankcje, które będą się charakteryzować większą skutecznością i efektywnością.

Ponadto, co jest oczywiste, odpowiedzialność dyscyplinarna nie wyłącza możliwości pociągnięcia konkretnej osoby za ten sam czyn do odpowiedzialności prawnej innego rodzaju, np. karnej, cywilnej czy administracyjnej². Odpowiedzialność dyscyplinarna stanowi swoistą dodatkową dolegliwość, niezależną od poniesienia ewentualnej odpowiedzialności karnej³. H. Kelsen twierdzi, że nie ma żadnej różnicy między prawem dyscyplinarnym a prawem karnym. Według jego koncepcji pozycja osoby podlegającej odpowiedzialności dyscyplinarnej z chwilą naruszenia przez nią normy prawnej jest identyczna z pozycją każdego innego obywatela naruszającego porządek prawny. W obu wypadkach nastąpiło naruszenie prawa, a sankcja stanowi pewną niekorzyść. Również według H. Kelsena w obu wypadkach doszło do naruszenia normy blankietowej, gdyż uznaje on za taką normę w stosunku do każdego obywatela podlegającego odpowiedzialności karnej porządek prawny⁴.

M. Zubik i M. Wiącek wskazują, że odpowiedzialność dyscyplinarna jest nakierowana na realizację co najmniej czterech celów społecznie uzasadnionych. Po pierwsze, służy zapewnieniu przestrzegania szczególnych reguł zachowania przyjętych w danej, prawnie określonej grupie społecznej. W tym sensie może dojść (i najczęściej dochodzi) do poszerzenia zakresu przedmiotowego ponoszenia odpowiedzialności za delikty, które w prawie pozytywnym nie stanowią czynów karalnych. Po drugie, jeśli prawo określiło cechy osobowościowe członków takiej grupy, najczęściej wykonujących zadania o szczególnej wadze społecznej, to odpowiedzialność dyscyplinarna służy eliminacji w określonym trybie z tej grupy społecznej osób, które nie spełniły lub przestały spełniać cechy osobowościowe, uznane przez prawo za niezbędne do wykonywania tak istotnych działań publicznych. Po trzecie, odpowiedzialność dyscyplinarna ma służyć ochronie prestiżu organu lub korporacji, do której należą osoby podlegające tej odpowiedzialności, czy też zapewnieniu jakości (fachowości) wykonywanej przez nich funkcji społecznej (zawodu). Po czwarte, może służyć zapewnieniu określonej (organizacyjnej lub personalnej) niezależności jurysdykcyjnej danej instytucji lub korporacji, wyznaczając w prawie szczególne zasady lub tryb postępowania wobec członków tej instytucji lub grupy przez wyłączenie ich spod ogólnych zasad odnoszących się do ponoszenia odpowiedzialności przez innych obywateli. Powyższe przesłanki nie muszą występować kumulatywnie,

---

² A. Szwarc, „Karny” charakter odpowiedzialności dyscyplinarnej w sporcie (w:): *Rozważania o prawie karnym. Księga pamiątkowa z okazji siedemdziesięciolecia urodzin Profesora Aleksandra Ratajczaka*, red. A. Szwarc, Poznań 1999, s. 287.

³ W. Koziulewicz, A. Oleszko, *Ochrona dóbr osobistych notariusza z tytułu bezprawnego oskarżenia*, Warszawa 2014, s. 119–121.

⁴ H. Kelsen, *Podstawowe zagadnienia nauki prawa państwowego*, t. 2, Wilno 1936, s. 253–280.

gdyż każda z nich może samodzielnie stanowić w prawie podstawę do określenia odpowiedzialności dyscyplinarnej⁵.

W doktrynie podnosi się, że jeżeli za pierwszoplanową różnicą gatunkową wyodrębniającą odpowiedzialność karną jako autonomiczny rodzaj odpowiedzialności prawnej przyjmujemy represyjny charakter sankcji, to odpowiedzialność dyscyplinarna jawi się jako rodzaj odpowiedzialności blisko „spokrewnionej” z odpowiedzialnością karną, nie na tyle jednak represyjnej, by mógł być uznany za „klasyczny” rodzaj odpowiedzialności karnej⁶. Czynnikiem rozróżniającym odpowiedzialność dyscyplinarną i odpowiedzialność karną nie jest zaś ściśle ograniczony krąg podmiotów odpowiedzialnych dyscyplinarnie, bo taki typ konstruowania zbioru podmiotów odpowiedzialnych właściwy jest także dla odpowiedzialności karnej⁷.

Odpowiedzialność dyscyplinarną definiuje się też jako swoistą instytucję prawną dyscyplinowania i samokontroli wyodrębnionych organizacyjnie i prawnie grup społecznych ze względu na specyfikę realizowanych przez nie celów i warunki ich działania oraz wynikającą stąd potrzebę zróżnicowania wymagań w zakresie standardów zawodowych lub etycznych, jakie są stawiane uczestnikom danej grupy.

W odróżnieniu od odpowiedzialności karnej nie istnieje w prawie dyscyplinarnym wyraźny katalog przewinień dyscyplinarnych. Podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej są czyny godzące w dobro danej służby czy też godność wykonywanego zawodu⁸. T. Bojarski podkreśla, że prawo dyscyplinarne nie jest działem prawa karnego, zauważa, iż nie ma jednego wspólnego prawa dyscyplinarnego dla wszystkich obywateli, nie ma też jednego ogólnego pojęcia przewinienia dyscyplinarnego. Uważa, że prawo dyscyplinarne jest raczej bliższe prawu administracyjnemu niż karnemu⁹. Natomiast według A. Zolla i W. Wróbla czynami zabronionymi przez ustawę są także przewinienia dyscyplinarne, jeżeli odpowiedzialność dyscyplinarna została uregulowana ustawowo. Przewinienia dyscyplinarne są skierowane przeciwko godności wykonywanego zawodu lub sprawowanej służby publicznej. Między przewinieniami dyscyplinarnymi a przestępstwami i wykroczeniami nie zachodzą stosunki wykluczania. Popełnienie przestępstwa w związku z wykonywaniem określonego zawodu lub pełnieniem służby publicznej będzie najczęściej także zachowaniem godzącym w godność danego za-

⁵ M. Zubik, M. Wiącek, *O spornych zagadnieniach z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Trybunału Konstytucyjnego – polemika*, PS 2007, nr 3, s. 70.

⁶ M. Laskowski, *Czy odpowiedzialność dyscyplinarna jest rodzajem odpowiedzialności karnej?*, Themis Polska Nova 2013, nr 1(4), s. 95–97.

⁷ A. Bojańczyk, *Z problematyki relacji między odpowiedzialnością dyscyplinarną i karną (na przykładzie odpowiedzialności dyscyplinarnej zawodów prawniczych)*, PiP 2004, z. 9, s. 17–29.

⁸ W. Kozielowicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna i karna notariusza – wzajemne relacje*, Rejent 2011, nr 10, s. 82–102.

⁹ T. Bojarski, *Polskie prawo karne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2002, s. 27–28.

Wiesław Kozielowicz – sędzia Sądu Najwyższego, przewodniczący IV Wydziału Kasacyjnego w Izbie Karnej, orzeka również w sprawach dyscyplinarnych; organizował w Sądzie Najwyższym Wydział do spraw dyscyplinarnych i był jego przewodniczącym; wykładowca; autor ponad siedemdziesięciu publikacji z zakresu prawa dyscyplinarnego, prawa karnego materialnego i procesowego oraz historycznoprawnych.

W publikacji omówiono odpowiedzialność dyscyplinarną zawodów zaufania publicznego: sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych oraz notariuszy w świetle standardów wyznaczanych przez orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Przedstawiono w niej podstawowe z punktu widzenia praktyki instytucje dyscyplinarnego prawa materialnego:

- przebieg poszczególnych etapów postępowania,
- zawieszenie w czynnościach służbowych,
- nadzwyczajne środki zaskarżenia w sprawach dyscyplinarnych (wznowienie postępowania dyscyplinarnego i kasację).

W drugim wydaniu opracowania wiele uwagi poświęcono w szczególności najnowszym zmianom w ustawie – Prawo o adwokaturze w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Książka jest przeznaczona dla przedstawicieli praktyki: sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy oraz innych osób interesujących się problematyką odpowiedzialności dyscyplinarnej w zawodach prawniczych.

9788326497117 W02P01

ISBN 978-83-264-9711-7

9 788326 497117

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL